

Сторінками нової книги

Тетяна Лепська. Пригорща: оповідання. – Прилуки: КП «Прилуцька міська друкарня», 2019. – 210с.

Так вже сталося, що я благословляв у світ першу книгу Тетяни Лепської «Лелечий клекіт». Був її редактором, писав передмову, виступав на презентації книги у рідній для авторки Малодівицькій загальноосвітній школі, де вона тоді викладала іноземну мову. Минуло десять років, а я до цього часу не можу забути збуджені, вдячні погляди її односельців, якими вони проводжали зі сцени свою письменницю. Не дай Боже, я не іронізую, саме письменницю, бо вона писала для них і про них. І дарма, що то була її перша книга... Вони її визнали і прийняли. І не лише вони... На ІV Міжнародному конкурсі «Козацька балачка» у Києві книга отримала спеціальну відзнаку. Так на літературному небокраї рідної Чернігівщини спалахнула ще одна зіронька...

Повторююсь, минуло десять років... Багато це чи мало? Як для людини, то – відчутно, а для письменника – лише мить! З чим же прийшла Тетяна Григорівна до свого читача? Який же ужинок її художнього слова?

Відповіді на ці запитання я і став шукати мандруючи сторінками нової книги. Почнемо з назви... «Пригорща». Назву книзі дало однойменне оповідання, яке її розпочинає. Сюжет – буденний: дівчина іде до сусіда, щоб той підклепав сапу. Звертається із проханням: «Дядьку Петре», а чує у відповідь: *«А я тобі ще раз кажу – дядько у тебе вдома, чи де він там живе, а я тобі – Петро Васильович. Ти ж інститут кінчала, повинна ж знати, як до старших звертатись. Чую – щоки палають, незручно, соромно... - Ваша правда, Петре Васильовичу. Ну, спасибі за сапу і за науку».*

Отак через побутовий сюжет авторка підходить до вирішення етичної проблеми: Так все ж таки, як рідніше? Одвічне селянське «дядю» чи підкреслено офіційне «Ви»? Сумніви не полишають героїню: *«І враз неначе хто силою розчепив ту міцно стулену пригорщу і все тепле і рідне, предковичне і щире потекло крізь пальці... Може, тому і черствіємо, що на зміну звичаєвим правилам прийшли етикети... І до «пана» не звикнемо..., бо ж подумки – «дядько».*

Справді серйозна етична проблема: причетність до родинного, родового, національного... Академічний тлумачний словник української мови трактує нам слово «пригорща», як напівзігнуті й складені обидві долоні так, що в них можна тримати щось покладене, насипане. Пригорщами можна і воду пити із джерела, тільки треба щоб пальці у долонях були міцно притиснуть один до одного... А пригорща зібраних колосків у часи голоду рятувала життя.

Отож, уся справа у тій міфологічній пригорщі... Наскільки ми міцно і близько тримаємося рідні, роду, народу..., так і живемо. Скільки ж раз було – виїде з села до міста і вже через рік-два: «Ви мені не тикайте, я з вами телят не пас..., ми вже городські». Так хочеться зібрати пальці в кулак..., але не можна, мама вчили, що треба у пригорщу.

Отож, для читача слово «пригорща» набуває філософського значення. Воно уявно об'єднує героїв усіх двадцяти п'яти оповідань, які вміщені у книзі. Герой до героя, як палець до пальця, як долоня до долоні, як доля до долі, складають пригорщу. Як же нам сьогодні потрібна оця пригорща! Щоб разом...

А щодо етикету, то століттями оте поштивне «мамо Ви», «батьку Ви» передавалося в українських родинах, допоки «більшовицьке ти» не виїло їх з вжитку.

Хочу відзначити, що Тетяна Григорівна на шляху до своєї другої книги значно збагатила свій лексичний запас. Мова її оповідань літературна, насичена художніми засобами, багата на фразеологічні звороти. А які чудові описи та пейзажі вміщені у книзі! Але особисто я щиро радію, коли зустрічаю у оповідях оту природню малодівицьку говірку, якими щедро наділяє авторка своїх героїв. Вона полонить мене своєю мелодійністю, а ще природністю, немов ковток свіжого повітря: - *Мені дев'яносто один год! А я ще сяке-таке хазяйство держу. Он то шо! А в мене сімдесят сотих городу! Це скільки, може, шість-сім год, шо пахаю тіки половину, да чотири, як не держу кози. І за всім сама! Он то шо! А кінця-краю тій роботі не видно. Так де ж той похилий вік, спрашуєця? Коли він настає? І хто мене шанує? І хто мої проблеми, в бісовій матері, рішає?*

Слухаєш-не наслухаєшся, але ж як *тільки жалько* отих молочених життям Плющих, Петришок, Семених, яким *«мовчанка важким лантухом лягла на згорьовані плечі, попригинала голови, затисла вуста і так стисла горло, що засльозилися очі»*. Не знаю як вам, а у мене стискається серце... Доконали таки село!

Авторка добре знає героїв своїх оповідок, бо все життя живе з ними поряд. Така автобіографічність інколи заважає їй, не дає змоги відірватись від реально існуючої людини, скочує художній текст до публіцистичності, але саме ота велика любов письменниці до своїх героїв, що наскрізно пронизує її оповідання, посилює емоційний вплив на читача.

Її герої реалістичні і навіть мають своїх реальних прототипів. Ну хто ж у Малій Дівиці не знає Миколу Захалювка чи Віктора Лисенка? Авторка вміло закарбувала їхні образи у своїх оповіданнях.

Тематична палітра нової книги Тетяни Лепської широка і різноманітна. Тут поряд вміщені замальовки з далекої минувшини («Колоша, або як я оженився») і сьогодення («Партішка Live»), оповіді часів Другої світової війни

(«Тавро») і біль україно-російського конфлікту («Історія одного листа»). Та всі вони надзвичайно щирі і чесні.

Цілком поділяю думку редактора книги, чудової української поетки і журналістки Ніни Ткаченко, що ця книга не дається на прочитання поспіхом. Бо аж надто реалістично закроена та емоційно напружена. У ній клекіт історії поряд з долями земляків... Ніна Яківна слушно зауважує: «Герої книги – люди щирі, вразливі та водночас внутрішньо незламні. У їх біографіях умістилася велика любов і тяжкі втрати, невідпокутні помилки і страшні небезпеки. І все ж якоюсь дуже людяною вийшла ця книга про наше українське буття... Оповіді сповнені роздумами про людську душу і природу духу, моментами важких випробувань на виживання. Я б сказала – найреалістичніший реалізм в усьому...». Оптимізмом опромінений редакторський висновок: «Де взяла Тетяна Лепська для цього сил – знає лише вона. А нам після прочитаного залишає спраглий потяг до Волі, який не дасть заснути нашій Тривозі, ні нашій Совісті!» Ну, що тут додаси?!

Та все ж, на мою думку, у своїй новій книзі письменниця зросла саме, як майстер художнього слова. Її вміння малювати словом, можна сміливо порівнювати з досяглим колосом. Її словесні описи зримі, колоритні і напрочуд емоційні:

«Боже! Як я люблю оці сільські ранки! Коли виходиш у двір і літо вихлюпує на тебе ківш свіжості, настояній на молодій зелені, коли з тиші пірнаєш у пташиний гамір, сонце ласкаво лоскоче і від того мружишся й усміхаєшся... Куточок раю... Принаймі мого». Чудово ж? Або ще...

«Крап-крап- крап... Важкі краплі монотонно падали зі стелі у підставлене дерев'яне корито. Надворі періцив дощ і вітер спересердя жбурляв його у шибки. Ну а тобі, вітре, чого ще треба? Чого тобі не вистачає? Волі? Так не тобі гніватися. Степи широкі, вії, гуляй скільки схочеш... Чи тобі на заваді ця хата? Хочеш викорчувати собі місце для простору? Всім хочеться волі... Крап-крап-крап...

Сльози падали на подушку і під щокою вона вже добряче змокла... Душі хотілося волі, та скрізь такі затори, такі мури! Ото ж єдине, що їй лишалось – вилитися слізьми...». Ну справді ж майстерно! Лише ж 9 рядочків, а вже створено настрої, передано почуття... Що не кажіть, а це вже письменство!

«Воістину – Людина починається з добра!» Так заанонсувала письменниця у своєму передньому слові до читача. Література теж має нести добро..., свідченням цього і стала нова книга Тетяни Лепської.

І насамкінець про обкладинку... На ній, на тлі блакитного неба і золотого поля, авторка вмістила світлину фотомайстра Ігоря Ключникова, на якій літня селянка обкопує величезний пеньок прадавньої груші. Спершись на

заступа вона завмерла у роздумі: « А чи втну?!». Обкладинка глибоко символічна. На тлі кольорів національного прапора держави Україна, кинута напризволяще людська доля (читай - українське село) цією ж державою... То ж якого ще Закону про землю ви бажаєте?!

Насправді ж героїня фото, як розповіла мені авторка, говорила: «Оце мені вже сімдесят один год, а отого клятого пенька витягти ще хочеться!» Бог в поміч! І так вже багато втнули... Та з такими людьми ми будь які реформи осилимо! Можете не сумніватися!!

Я ж вітаю свою чарівну колегу із виходом нової книги і бажаю їй короткої дороги до серця читача...

З повагою Олександр Забарний – доцент кафедри української літератури та журналістики Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.